

Smo Slovenci res majhen narod?

Slovenci večkrat trdimo o sebi, da smo majhen ali celo najmanjši evropski narod, toda v resnici je v Evropi precej narodov, ki so mnogo manjši od našega, tudi če se ne oziramo na dejstvo, da smo padli med male narode šele v zadnjih dveh stoletjih, ko je naša številčna narodna rast zaradi političnega zatiranja in gospodarskega izkoriščanja, izseljevanja in potujčevanja usodno zastala. Če bi bili napredovali v enaki meri kot drugi, zahodnoevropski in srednje evropski narodi, bi nas moralo biti danes okrog osem milijonov in več, saj so imele v srednjem veku slovenske dežele pol več prebivalcev kot npr. Norveška, Švedska, Finska, Danska, Slovaška, Švica itd. in pri bližnjem toliko kot Češka in Hrvatska. Zmanjšanje prebivalstva v slovenskih deželah so že prej povzročili tudi turški vpadi, saj so Turki pobili zelo veliko ljudi; na desettisoče, če ne več, pa so jih vsako stoletje odveli s seboj v sužnost. Ni slučaj, da slovenske ljudske pesmi in povesti govore o ljudeh, ki so bili rešeni iz turške sužnosti, kot npr. pesem o kralju Matjažu, ki je rešil od tam svojo ženo Alenčico, ali povest o Miklovi Zali. O turškem pobijanju in ropanju prebivalstva obstajajo tudi zanesljivi zgodovinski podatki, po katerih se da sklepati, da je bila pobita ali odpeljana v sužnost kaka petina ali šestina prebivalstva. Upoštevati pa je treba tudi hude človeške izgube zaradi kmečkih uporov in v prvi in drugi svetovni vojni. V času od 6. do 9. stoletja smo bili Slovenci nedvomno številnejši narod kakor Čehi, kar dokazuje tudi dejstvo, da se je odvijalo takrat na slovenskem ozemlju važno zgodovinsko dogajanje (boji z Langobardi in Bizantinci, Samova država, boji z Obri, boji s frankovskim kraljem Dagobertom, Bavarci in Alemeni), medtem ko zgodovinski viri iz tistega časa Čehov sploh še ne omenjajo.

A kljub vsem tem človeškim izgubam slovenski narod, kot rečeno, tudi danes ni ravno med najmanjšimi v Evropi. Manjši od njega so Islandci (nekaj nad 200.000), Lužiški Srbi (kakih 200.000), Estonci (1.300.000), Baski (približno en milijon), Bretonci (en milijon), For-orci (38.000 na For-orskem otočju pred norveško obalo, a v sklopu danske države), Frizi (v severni Holandiji in na otokih pred zahodno nemško obalo, skupno 350.000), Makedonci (1.600.000), Črnogorci (500.000), Laponci (40.000), Furlani (750 tisoč), Ladinci (v Švici, 50.000), Luksembur-

(Dalje na 8. strani)

VEDNO VEČJA politična nestabilnost

V ponedeljek prejšnjega tedna je končalo zasedanje vsedržavnega sveta Krščanske demokracije, za izid katerega je v javnosti vladalo veliko pričakovanje. Na zasedanju bi morali namreč po napovedih rešiti predvsem pereča notranja strankina vprašanja, ki so nastala zaradi porazov, ki jih je Krščanska demokracija doživela na referendumu o razporoki in na sardinskih deželnih volitvah. Na notranje razprtije v stranki dalje vplivajo sedanji dogodki v državi, predvsem pa gospodarska kriza. Mnogi so zato pričakovali, da bo stranka Krščanske demokracije na zasedanju svojega vsedržavnega sveta posvetila največjo pozornost ideološkim, družbeno-političnim in gospodarskim problemom ter določila smernice, po katerih bo uravnala svoje delovanje. Temu primerno pa bi morala stranka tudi preurediti svoje organizacijske strukture in predvsem na novo določiti razmerje ter odnose med posameznimi strankinimi strujami. Če natančno proučimo potek in rezultate zasedanja, pa moramo ugotoviti, da voditelji Krščanske demokracije niso izpolnili niti prve niti druge naloge. Potrdili so sicer veljavnost levosredinske formule, se zavzeli za nadaljnje sodelovanje s socialisti in ostalimi zavezniki, niso pa izčrpno odgovorili na vprašanja, ki jih postavlja sedanji čas, se pravi, da med razpravo niso prišle na dan nove in izvirne ideje, po katerih bi stranka usmerila svojo nadaljnjo akcijo. To velja tudi za vprašanje preureditve strankine organizacijske strukture, saj med drugim ni bil sprejet niti predlog zunanjega ministra Mora, naj se ustanovi pomožen posvetoval-

ni organ, ki bi ga sestavljali predstavniki vseh struj in ki bi pobliže spremljal delo strankinega političnega tajnika. Vsi ti problemi so torej bili odloženi na kasnejši čas, kar prav gotovo ni najbolj modra odločitev.

Prejšnji teden se je parlament tudi formalno začel ukvarjati z zadnjimi vladnimi protikonjunkturnimi in davčnimi odloki. O zadnjih vladnih ukrepih so začele razpravljati pristojne parlamentarne komisije. Vzporedno s tem se je razvijala živahna politična dejavnost, ker v krogih vladne večine upravičeno vlada bojazen, da parlament ne bo utegnil odobriti vladnih zakonskih odlokov v roku 60 dni od njihove objave v uradnem listu. Upravičena je torej skrb predsednika vlade Rumorja, da se parlamentarni postopek pospeši. Če parlament ne bo odobril protikonjunkturnih in davčnih odlokov, oziroma jih bo bistveno spremenil, bo to znak nezaupanja vladi, kar bo imelo za posledico novo vladno krizo. Vprašanje ni tako enostavno, kot se zdi na prvi pogled, kajti vedeti je treba, da tudi nekatere parlamentarne skupine vladne večine niso povsem soglasne z določili posameznih vladnih odlokov, o vsebini katerih so se bili sporazumeli strankini vrhovi. To velja zlasti za socialiste, ki niso neobčutljivi za kritiko, ki prihaja tako od komunistične opozicije kot tudi od sindikalnih organizacij. Zato so nekateri socialistični prvaki predlagali, naj bi vodstva strank leve sredine imela posvetovanja z voditelji komunistične stranke. Predlog sicer ni bil sprejet, ministrski predsednik Rumor pa se je kljub temu odločil za (Dalje na 5. strani)

NE KRIZA DEMOKRACIJE, AMPAK KRIZA V DEMOKRACIJI

Pravosodna komisija ameriške predstavniške zbornice je z veliko večino glasov proglasila predsednika Nixona krivega v »zadevi Watergate«, češ, da je oviral sodstvo, ker ni hotel izročiti zloglasnih trakov, da je zlorabil svojo oblast itd. Oprostila ga je utaje davkov in nezakonitega bombardiranja v Vietnamu. Zdaj bo sklepala celotna predstavniška zbornica o njegovi odstavitvi in se bo po vsej verjetnosti izrekla zanj. Zadnje besedo bo imel senat, kjer pa še ni povsem gotovo, da bodo zmagali Nixonovi nasprotniki, kajti v senatu zahteva sklep o Nixonovi odstavitvi dvetretjinsko ve-

čino. Vendar je možno, da bo predsednik sam odstopil in z njim vred bo odšel s političnega odra tudi Kissinger, ki se kaže lojalno do njega. Zato so že grozile obtožbe proti njemu, seveda ne zaradi tega, ampak zato, ker da je dal s prisluškovanjem nadzirati neke funkcionarje, ki so bili osumljeni, da izmikajo in nezakonito razširjajo državne tajnosti. Baje pa tako nadziranje sumljivih vseeno ni zakonito. Znano je, kako ostro in užaljeno je reagiral Kissinger na to obtožbo in zagrozil celo z odstopom.

Nam Evropejcem je težko razumeti to (dalje na 3. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 4. avgusta, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Valčki F. Chopina. 15.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Legenda o velikanih«. Napisal Claudio Martelli. RO. Režija: Stana Kopitar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Njun brat.« Radijska drama, napisal Gopal Das. Prevedel Franc Jeza. RO. Režija: Lojzka Lombar. 16.05 Veliki ansambl lahke glasbe. 17.00 Plesna glasba. 18.00 Nedeljski koncert. R. Strauss: Štirje poslednji spevi za sopran in orkester. 19.00 Znanj motivi. 19.30 Sodobni zvoki. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.30 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 5. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.15 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Album Čajkovskega. 19.15 Odvetnik za vsakogar. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Športna Tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Tolminski upor v dokumentih goriškega arhiva (8) - Tenorist Mitja Gregorčič in pianistka Zdenka Novak izvajata samospeve A. T. Linhart, L. van Beethovna in Henrija Duparca - Grbčevi zapisi ljudskih pesmi - Slovenski ansambl in zbori. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 6. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pihalni sekstet iz Detmolda. 18.45 Glasbeni utrinki. 19.00 Trst v prozi Borisa Pahorja (5) »Škojera«. 19.25 Za najmlajše: Tisoč in ena noč: »Prvo Sinbadovo potovanje«. Prevedel: Vladimir Kralj. Dramatiziral: Edvard Martinuzzi. Režija: Lojzka Lombar. 20.00 Šport. 20.35 Modest Mussorgski: Poroka, operna enodejanka. 21.15 Jazz orkester »Sebastian Bach«. 21.45 Nežno in tiho.

:: SREDA, 7. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovenski trio: pianist Aci Bertonec, violinist Dejan Bravničar, violončelist Ciril Škerjanec. Lucijan Marija Škerjanc: Trio (1935). 18.55 Formula 1: Pevec in orkester. 19.10 Higiena in zdravje. 19.00 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Željko Straka. V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico. 21.55 Motiv iz filmov in glasbenih komedij.

:: ČETRTEK, 8. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. George Enescu: Romunska rapsodija. Daniele Zanettovich: Pesmi miru na teme čeških in slovaških ljudskih pesmi za fagot, mezzosopran, godala in pevke: Carlos Chávez: Indijanska simfonija. 19.10 Svetovni popotniki: Ignacij Knoblehar: »Vožnja po Nilu«. (Franc Jeza). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 »Mrtvi ne plačujejo davkov«. Farsa. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.35 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 9. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianistka Neva Merlak - Corrado. L. van Beethoven: Koncert št. 3 v c molu za klavir in orkester, op. 37. Orkester Glasbene Maticе v Trstu vodi Boris Švara. 19.10 Na počitnice. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Armando Gatto. 21.35 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 10. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Danilo Švara: Trio »Posavje 1941«. Trio Lorenz. 19.00 Glasbena zlepljenka. 19.10 Mala enciklopedija dovtipov. 19.25 Zborovsko petje. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Prvič zaljubljen«. Napisal Josip Kravos, dramatiziral Jože Peterlin. 21.10 Ritmični orkestri. 21.30 Vaše popevke. 22.30 15 minut s »Silvio Donati Jazz Group«.

Tuje investicije v Jugoslaviji

Organizacija za sodelovanje in gospodarski razvoj je objavila poročilo o stanju tujih naložb v Jugoslaviji. Iz poročila med drugim izhaja, da vidijo nekateri potencialni investitorji v nekaterih jugoslovanskih določbah težke ovire za investicije in to kljub zakonu, ki so bili sprejeti v obdobju 1968-73 in katerih namen je bil prav odprava ovir za posege tujih finančnikov v Jugoslaviji. Organizacija za sodelovanje in gospodarski razvoj opozarja med drugim, da so v Jugoslaviji možne tuje investicije edinole na podlagi skupnih pobud, za katere sklenejo potem pogodbe s tujim kapitalom. Za skupek naložb v višini 13 milijard din prihajajo samo dve milijardi in 200 milijonov iz tujine. Registrirali so vsega skupaj 97 skupnih pobud — pri 25-ih so sodelovali Italijani, pri 20-ih je kapital prišel iz Zvezne Nemčije, pri 11-ih iz Združenih držav, po osem sodelovanj imata Švica in Francija. Belgija in Liechtenstein sta sodelovala pri štirih naložbah vsaka, pri ostalih pa so sodelovale Anglija, Češkoslovaška, Nemška demokratična republika, Švedska, Holandija, Avstrija in Danska. Tuje naložbe so koncentrirali v avtomobilskem sektorju in nadalje v farmacevtiki, kemiji itd.

Poročilo organizacije za sodelovanje in gospodarski razvoj omenja tudi ukrepe, ki so jih sprejeli v Jugoslaviji po letu 1969 in

ki so ugodno vplivali na večanje tujih naložb. Omenja še, da dozdej še ni prišlo do nobenega spora med Jugoslavijo in tujimi partnerji in da torej ni prišlo do sodnih postopkov ali arbitraž, vendar pa zaključuje, da obseg tujih naložb še ni dosegel pričakovanj.

—o—

PREVRATNO ROVARJENJE V VOJSKI

V italijanskem tisku, npr. v »La Stampi« so se pojavili glasovi o poskusih skrajno desničarskega prevratnega rovarjenja v vojski. Eden takih poskusov je baje revija »Difesa Nazionale«, ki se zavzema za »časne nujnostne vlade za nacionalni prehod« (ki naj bi bila sestavljena zunaj strank; te naj bi bide izločene. Pot navzgor baje ni možna — po pisanju te revije — brez preloma kontinuitete s sedanjo vladavino, brez korenite spremembe sedanje politične podobe in brez popolne zamenjave sedanjega političnega razreda. To revijo razdeljujejo skrajni desničarji med vojake.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita od zadeve Water gate

— Ma poslušme Jakec, ma kej so prou zmotjeni ti Amerikanci?

— Pej zakej? Kej se je zgodilo?

— Ma kej nisi slišou? Nekšna njih komisija je rekla, de be blo treba precedenika

Niksona sodet jn tudi odžagat.

— Ma ne!? Pej sej je še živ! Jn tudi na oblasti. Če be biu mrtev, ne rečem. Po smrti zmiram pridejo na dan grehi od kašne velike glave. Se od cesarja Franca Jožefa smo po smrti zvedli marsikej. Ma ne dokler ie biu živ. Kadu je še kdaj slišou, de be anmi precedniki kej očitali? Anmi, ke je prou na vrhi države! Komi je tu podobno! De se kej očita kašnemi navadnemi ministri, tu se magari zna zgodet. Prfina pr nas. Saj se morbet še spouneš na tisto reč ses podkupovanjem zastran petrolja. Ma take reči se pole zmiram pomečkā. Jn taku tudi more bet, zatu ke demokracijo treba varvat. Jn navsezadnje tle pr nas se je šlo samo za navadne ministre, ke ni nanka taku nevarno, zatu ke ministrov ne bo zmankalo taku hmali. Z ministri ni taku koker ses cukram al pej z bencinam, ke lahko tudi zmanka. Ministro je, Bogu bodi potoženo, zmiram zadosti jn preveč. Ma se lotet prou anga državnega poglavarja jn še amerikanskega po vrhi, je pej res ana huda reč. Tudi jest be reku, de so ti Amerikanci prou zmotjeni.

Jn si slišou, kej mu vsega očitajo? De je zlorabu svojo oblast, de je ovirau preiska-

vo, de je podpirau kriva pričevanja pred sodniki jn pred kongresam, de je podpirau dajanje podkupnine kašnem pričam, de bo jo moučale al se pej lagale, de je dajau javno zlagane izjave, zatu de be prevaru amerikanski narod, de je zlorabu CIO jn de je sploh ravnau taku, koker se ne šika anmi precedniki države. Jn zatu be mogu zastran svojga obnašanja prit pred proces jn bet odžagan ku precednik.

— Jejzes, jejzes, kej ne poveš? Jn kadu je vse tu povedau?

— Sej sm ti reku: nekšna komisija od amerikanskega parlamenta al sodniki al kej jest znam.

— Jn kej je zdej s tistmi ledmi?

— Kaku — kej je zdej? Ne zastopem.

— Sm tou reč: kej se je s tistmi ledmi zgodilo, s tisto komisijo? Kej so jeh zaprli, al denili u penzjon, al odžagali? Al so jeh morbet počli kar na cesti?

— Ma neč se ni zgodilo. Sej tu je narlepše. Delajo svoje delo naprej, ku de ni neč. Jn vse kaže, de bo res šla naprej. Pred parlament al senat jn vse sorte. Po njeh paragrafah.

— Ma tudi Nikson! Kaku de si pesti reč tašne reči! Kašen precednik je? Be tou videt, če be se zgodilo kej tašnega tle pr nas! Al be tenko piskala tista komisija?

— Znaš, morbet be se tudi Nikson bol postavu, ma morbet se ne more. Kej znaš ti, kašne paragrafe jn navade jemajo ti Amerikanci. Uani so čudni ledje; hudič jeh zastope!

— E. Mihec moj, jest ti povem, de prou ne be tou bet amerikanski precednik.

— Jest tudi ne.

Ne kriza demokracije, ampak kriza v demokraciji

(nadaljevanje s 1. strani)

gonjo proti Nixonu zaradi stvari, ki bi ne vzbudile v evropskih demokracijah nobene posebne pozornosti, saj si vsaka državna oblast jemlje pravico nadzirati tiste, ki jih smatra za državne nasprotnike ali potencialno nevarne. V Evropi tudi sploh ni potrebno »vohuniti« za tem, kaj sklepajo v drugih strankah, ker je vse javno. Vsak najmanjši spor ali diskusija v posameznih strankah je takoj v časopisju. V Ameriki imajo pač posebno merila, ki so po eni strani izraz skrajnega individualizma, ki ne dopušča vmešavanja v »zasebne« zadeve, tudi če so politične, po drugi strani pa puritanstva, ki kljub blaginji in vsemu tistemu, kar se danes počenja, od mafije do rasizma, še vedno izbruhne od časa do časa v akutni obliki. Toda še bolj verjetno je, da ne gre toliko za puritanstvo in za moralna načela, kot za novo obliko političnega boja, kjer se je dovoljeno posluževati vseh sredstev.

Za Združene države z njihovimi več kot 200 milijoni prebivalcev je postal dosednji sistem demokracije preozek. Spremenil se je v prisilni jopič. Nemogoče je, da bi našlo toliko ljudi, z desetimi milijoni intelektualcev in ob razcepljenosti v najrazličnejše rase in ideološke ter gospodarske skupine, zadosten demokratični ventil v dveh strankah, ki povrh niti nimata bistveno različnih pogledov na notranjo in zunanjo politiko, ampak gre le bolj za usebe. V obeh strankah odloča vrhunski aparat, ki ga upravlja le malo ljudi. Kdor kandidira za visoke funkcije, mora biti bogat ali mora imeti bogate prijatelje. Boj za oblast stane milijone in za predsedniško oblast stotine milijonov. Ta denar je treba zbrati. In danes očitajo Nixonu, zakaj je njegov volivni sklad sprejemal volivne prispevke od tega in onega.

Razne skupine v obeh strankah, demokratski in republikanski, so nestrpne. Ker nimajo možnosti priti na oblast po redni poti, si njo jemljejo same. Ugotovile so, da je oblast tudi tisk, televizija, javno mnenje, propaganda. In so se začele posluževati te oblasti, premikati njene vzvode. To so največkrat skupine mladih, ambicioznih časnika, ki si hočejo napraviti ime in uživanje ob misli, da se trese pred njimi najmočnejši mož na svetu, predsednik Zdr-

ženih držav. Skupina spretnih časnika, ki lahko vedno razkrije kak škandal in koga obtoži. Njegova stvar je, da se zagovarja in da dokaže, da ni kriv. Koga npr. ni mogoče obtožiti kake zlorabe oblasti ali da je utajil davkarji kake dohodke? Druge take skupine so se izoblikovale med poslanci in senatorji, ki bi se radi postavili pred svojimi volivci, dokazali svojo moč in si tako zagotovili novo izvolitev. Izkoristili so priložnost, da so dokazali, da imajo tudi oni svoj delež oblasti in da lahko spravijo celo predsednika v kozji rog. Takim se je pridružil velik, verjetno res večji del javnega mnjenja, ki verjame, da je Nixon hud grešnik proti puritanskemu pojmovanju oblasti in zakonitosti.

Zadeva Watergate ne pomeni krize demokracije, kot pišejo nekateri, nagnjeni v skrajnosti. Pomeni le krizo v demokraciji, v ameriški demokraciji. To je znak, da je ta demokracija, ki je tako dolgo odlično funkcionirala, zdaj potrebna odločne prenovi-

tve, ki bo dala več možnosti novim, mladim energijam, da se uveljavljajo na političnem področju. Mislimo, da je ta kriza v bistvu zdrava in da je bila nujna. Nixon je imel smolo da so si izbrali za grešnega kozla ravno njega. Sicer pa tudi to ni čisto točno. Kajti predsednika Johna Kennedyja so zaradi istih ali podobnih vzrokov počili, njegovega brata Roberta, predsedniškega kandidata, tudi, predsednika Johnsona so na ameriških in evropskih zidovih proglašali za svinjo in za fačista, in zdaj je pač Nixon na vrsti. Za njim bo na vrsti njegov naslednik, vse dokler ne bo ameriška demokracija raztrgala svojega pretesnega jopiča in ne bo zacvetelo toliko strank, kot je potrebno za današnje politične energije Američanov. Paradoks je že v tem, da 24 milijonov črncev nima lastne stranke, čeprav bi lahko pri predsedniških volitvah odločili, če bi se nagnila vsa teža njihovih glasov na eno stran. Predsedniška oblast, kakor je bila zamišljena pred skoraj 200 leti, pa je za današnje demokratično občutje prevelika, saj ne dopušča ves čas mandata nikake politične igre, kaj šele spremembe, kot so možne v evropskih demokracijah, kadar javnost in stranke ne odobravajo več ravnanja vlade.

»SLOVENEK SEM«

»Nikoli nisem mogel prav razumeti tistih ubogih prodanih vindišarskih duš. Sedaj, ko sem videl te marše (heimatdienstovske drhali v Celovcu, op. ur. N. I.), mi je marsikaj jasno. Koliko vemo povedati in napisati o morečem in pobitem vzdušju, ki vlada na Češkoslovaškem, koliko o katoličanih v Ulstru. Pred nosom pa imamo situacijo, ki jo pogojujejo v marsičem zelo sorodne socialne in duhovne korenine kot na Irskem. Topoumna zeleno-rjava množica, ki že petdeset let razliva čez koroško idiliko svoj evropski provincialni strup, zbrana na Heimatdienstovskem zborovanju v Celovcu, je precizna in ilustrativna legitimacija razmer, v kakršnih živijo koroški Slovenci. S Svojo brutalno samozaverovanostjo, ki je sposobna pregaziti, požgati, ubiti, uničiti vse, kar je zunaj njenega samozadovoljujočega območja, je v meni odpravila vsako vero v možnost normalnega in zdravega funkcioniranja sosedskih odnosov in ustvarjalnega sožitja v tem prostoru, obenem pa mi je povedala veliko, preveč o vzvodih, ki so pripeljali psiho povprečnega koroškega Slovenca v stanje nenehnega strahu in

kamuflaže. Pri enih. Pri večini. Pri drugih pa voljo do odpora, kajti tam, na tistem trgu so se dogajale reči, ki ne morejo peljati drugam kot v ekspanzijo nasilja, v konflikt. Iz praktično istega vzdušja se je moral roditi nacizem. In odpor.« (Drago Jančar: »Vsak dan deseti oktober«, iz knjige »Slovenec sem«, publikacija Dialogi, Založba Obzorja).

Pred kratkim je izšla ta knjiga, ki jo je izdala inteligentna in za slovenske probleme res občutljiva mariborska založba. V njej je zbranih 15 spisov o razmerah Slovencev na Koroškem, na Tržaškem in v Porabju. O tem pišejo poleg Jančarja Jože (Dalje na 7. strani)

—o—

POLKOVNIŠKA UKANA?

V zadnji številki smo naglasili, da je diktatura nemoč. Diktatura je tudi nemoralna, vsaka. Zato bi se ne čudili, če bi se razkrilo, da je sedanja »demokratizacija« v Grčiji samo umazana ukana polkovnikov, ki so se izkazali nesposobni preprečiti zunanje politično krizo, v kateri se je znašla Grčija ob ciprskem primeru, ali jo pozitivno rešiti. Ali vsaj častno rešiti. Tako je možno, da so izbrali Karamanlisa za to, da bi prevzel nase neprijetno nujno pogajanje s Turki in podpis sporazuma, ki pomeni dejansko kapitulacijo Grčije in ciprskih Grkov pred Turčijo. »Kapitulancija« v očeh javnosti bo tako — po polkovniških računih — Karamanlisova vlada, polkovniki pa bodo lahko naprej igrali »močne moze«. Sicer pa bomo kmalu videli.

—o—

bolnišnici v Münchnu je pretekle di umrl nemški pisatelj Erich Kästner, priljubljen pri slovenski mladini med drugim po povestih o Pikici (Pikica in Tonček itd.) V času nacizma je moral zbežati iz Nemčije.

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce najobiščeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE M E B L O (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki kotli itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.

Slovenska skupnost odločno proti razlaščenju zemlje

Deželni svet je zaključil svoje delo z odobritvijo dveh važnejših zakonskih osnutkov, in sicer zakona, ki preurejuje prometno omrežje v naši deželi, ter zakona, ki urejuje stanovanjske gradnje.

Slovenska skupnost je glasovala za zakon, ki preurejuje prometno omrežje privatnih avtobusnih prog, ker se je deželni odbor postavil na stran publicizacije in zagotovil vsem uslužbencem privatnih avtobusnih prog enako ravnanje, kot so ga deželni uslužbenci občinskih ustanov.

V zvezi z zakonom za stanovanjske gradnje pa je Slovenska skupnost zavzela odločno odklonilno stališče, ker so deželni zakonski osnutek sklicuje na državni zakon št. 865, ki predvideva razlaščenje, in sicer po smešno nizkih cenah. Slovenska skupnost je od vsega začetka odločno nastopila proti temu državnemu zakonu, ki omogoča odvzem zemlje za gradnjo stanovanj, infrastrukture itd. po razlastitvenem postopku, ki je krivičen posebej za našega kmetovalca in obdelovalca zemlje, ki je lahko čez noč ob svojo zemljo in torej ob kruh. Slovenska skupnost je napravila vrsto korakov v obrambo prizadetega prebivalstva, ki mu grozi izvajanje zakona št. 865, na raznih političnih in administrativnih ravneh. Skupaj z goriško SDZ je svoj čas posredovala pri predsedniku deželnega odbora Berzantiju, natisnila lepake in pozvala pristojne oblasti, naj ne izvajajo krivičnega državnega zakona št. 865, ki grozi slovenskemu prebivalstvu tako, kot doslej še morda noben zakon. Žal je v tem boju Slovenska skupnost osamljena, ker pač italijanskim strankam ni do tega, da bi slovenska zemlja ostala v posesti slovenskega kmeta in delavca. Slovenska skupnost se ni ustrašila te osamelosti, ker je vedela, da ima za seboj slovensko prebivalstvo v zamejstvu, ki se zaveda kako važna je zemlja, tako z ekonomskega kot z narodnega stališča. Ni prav, da mora na oltar napredka in sploš-

nega razvoja naša narodna skupnost žrtvovati tako, kot morda nobena druga narodna manjšina v Evropi ne. Morali smo dati zemljo za GMT, za tovarno postajališče na Fernetičih, za avtoceste, sedaj pa grozi Štandrežu popolno uničenje kmetijskega področja, ker so si oblasti dale v glavo, da mora goriško tovarno postajališče biti zgrajeno v najbolj rodovitnem predelu goriške občine! Zaradi tega nepojmljivega stališča so naši predstavniki zapustili goriški občinski odbor in šli v odločno opozicijo.

Razumljivo je torej, da je Slovenska skupnost v deželnem svetu 29. julija t.l. ob razpravi o zakonu o stanovanjskih gradnjah zopet jasno in odločno nastopila proti zakonu št. 865. V svojem posegu je deželni svetovalec dr. Štoka dejal, da je gradnja novih stanovanj v deželi potrebna, vendar se to ne sme zgoditi na škodo slovenske zemlje, ki ji preti razlaščenje na podlagi zakona

št. 865 za nove stanovanjske bloke. Kritiziral je deželni odbor, da ne daje prispevkov tistim, ki si hočejo popraviti ali razširiti svojo staro hišo, kar velja predvsem za tržaško pokrajino, goriško pokrajino, Benečijo in Kanalsko dolino, kjer bi si mnogi radi popravili svoja stara stanovanja, oz. hiše, če bi bili deležni ustrezne deželne podpore. V ta namen je deželni svetovalec Slovenske skupnosti predložil resolucijo, ki obvezuje deželni odbor, naj to vprašanje globlje prouči in pravično reši. Odbornik Giust je v imenu deželnega odbora sprejel resolucijo, ki jo je predložil svetovalec Štoka. V svoji glasovalni izjavi je svetovalec Slovenske skupnosti dejal, da je zadovoljen s stališčem deželnega odbora glede njegove resolucije, da bo pa kljub temu glasoval proti zakonskemu osnutku o prispevkih stanovanjskim zgradnjam, ker je Slovenska skupnost odločno proti državnemu zakonu št. 865, na katerega se naslanja omenjeni deželni zakon. Pri nas ni latifundistov ne kapitalistov, je dejal Štoka, zato ni prav, da morajo mali posestniki in lastniki dejansko darovati svojo zemljo za stanovanja lju-

(Dalje na 7. strani)

Ivanu Gerdolu v spomin

V soboto dopoldne smo pri Sveti Ani pokopali Ivana Gerdola, enega izmed tistih naših mož, ki so v povojni buditeljski dobi znova polagali na Tržaškem in Primorskem temelje za našo kulturno rast.

Pokojni Gerdol se je rodil 6. junija 1896. v delavski družini v Rocolu.

Že zgodaj ga je usoda pahnila na trnjevo pot slovenskega intelektualca. Še predno je mogel dokončati slovensko učiteljsko v Gorici je moral oditi leta 1915 na rusko fronto, kjer je bil ujet in ranjen kot srbski prostovoljec.

Ko se je vrnil domov je opravil učiteljsko maturo leta 1921. v Tolminu.

Kakor prej vojaška pot, tako ga je poslej učiteljska služba vodila z Nabrežine, preko mnogih osnovnih šol v kraških vaseh do Sutrija pri Rimu, kjer je ostal do leta 1933.

Potem se je izselil v Jugoslavijo, kjer je več let služboval kot šolski upravitelj v Cerknici in na Vrhniki. Poleg šolskega dela je povsod ustanavljal prosvetna društva in kmečke zadrage.

Spet se je že preizkušeni narodni mož vrnil na Primorsko, a v zapore, taborišča in konfinacije.

Po osvoboditvi je svobodno zadihal, toda le, da je kot s čudežno silo prijel za delo na prosvetnem in pedagoškem polju. Skrbel je predvsem za obnovitev naših šol in društev v tržaški okolici. Njegova je tudi zaslug, da je strnil slovenske šolnike v enoten sindikat, ki ga je več let uspešno vodil. Nekaj časa je vodil tudi Glasbeno Matico in Slovensko prosvetno zvezo. Celo za Društvo rejcev domačih živali se je zanimal.

Vse to svoje vsestransko razvejano delo je moral pustiti, ko ga je 1958. zadel srčni infarkt in se je moral upokojiti. Pa je še vedno zahajal med šolsko mladino, če ne drugače pa kot »Miklavž«, da jo je obdaroval.

Tega kot skala trdnega in kot domači kruh dobrega moža, danes ni več.

Vsi pa, ki so ga poznali ali so bili deležni njegovega ustvarjajočega dela, ga bodo vedno ohranili v svetlem spominu.

—o—

KLJUB STATISTIKAM

Kljub statističnim podatkom, ki zadnje mesece dokazujejo padanje osebnega prometa na italijansko-jugoslovanski meji na Tržaškem, je zadnje tedne, posebno pa še zadnje dni videti v Trstu veliko ljudi iz Jugoslavije, tudi iz njenih južnih dežel. Le da zdaj ni več videti tistih značilnih južnjaških karavan po ulicah, vsak s tisto »punčko« v roki, ampak prave turiste, posebno veliko mladih, ali pa ljudi, ki nakupujejo kvalitetnejše stvari, s katerimi ne mislijo prekupčevati naprej, morda celo preko jugoslovansko romunske ali bolgarske meje, kot se je dogajalo prej.

Za izplačilo odškodnine zaradi min pri Dolini

Deželni odbornik za industrijo Nereo Stopper je minuli teden odgovoril na interpelacijo svetovalca Štoka v zvezi z zavlačevanjem izplačila odškodnine, ki so jo povzročile močne mine pri urejevanju terena za tovarno Veliki motorji pri Boljuncu leta 1969. Škodo na stavbah je tedaj utrpelo na desetine lastnikov iz Doline, Boljunca in Domja, ki do danes niso še prejeli niti ene lire.

V zvezi s tem so se v zadnjih letih slišale najrazličnejše razlage, med katerimi celo ta, da zavarovalna družba ne priznava, da so omenjene mine povzročile škodo na stavbah. Iz zadnjega odgovora deželnega odbornika pa povsem izgleda, da izgovor zavarovalnice ne drži, ampak da je spor nastal glede višine odškodnine. Ker zadeva zanima veliko število oškodovancev, navajamo dobesedno, kaj pravi odgovor deželnega odbornika: »Na ponujeno odškodnino s stra-

ni zavarovalnice prizadeti lastniki niso pristali, zaradi česar je prišla zadeva pred sodišče. Sodišče je v ta namen imenovalo sodnega strokovnjaka, da oceni škodo. Delo z ugostavljanjem škode je še vedno v teku. Kako se bo zadeva dalje razvijala je odvisno od zaključkov, ki jih bo sprejela sodna oblast.«

Po izjavah številnih prizadetih je večina pristala na višino odškodnine, ki jo je po ogledu na kraju samem določil tehnični strokovnjak zavarovalne družbe že leta 1970. Zato jim je nerazumljivo ravnanje zavarovalnice, da tako dolgo zavlačuje z izplačilom vsem prizadetim. Prav zaradi takšnega čudnega izmikanja so prizadeti oškodovanci odločeni iti zadevi do dna.

Tudi dr. Štoka je na odbornikov odgovor dejal, da bo zadevo še nadalje pozorno spremljal dokler se ugodno ne zaključi za prizadete oškodovance.

A.T.

Vedno večja politična nestabilnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

srečanje s predstavniki vseh parlamentarnih skupin, ki so v opoziciji. Očitno je, da se je hotel na ta način izogniti nevarnosti obstrukcije, kajti v tem primeru je že sedaj gotovo, da parlament ne bo potrdil vladnih odlokov v po ustavi predpisanem roku. Nadaljnji razvoj dogodkov bo sicer dokazal, ali je predsednik Rumor v svojih prizadevanjih uspel, vendar že sedaj moramo trditi, da je zlasti komunistična opozicija dala poslancu Rumorju jasno razumeti, da ne bo odstopila od svojih temeljnih zahtev, se pravi, da bo odločno zagovarjala potrebo po korenitih spremembah vladnih zakonskih odlokov.

Mnogi politični opazovalci zato menijo, da se je dejansko že končalo razdobje komunistične takoimenovane »mehke opozicije«, ki je doslej imela po splošni sodbi precejšnjo zaslugo, da se je Rumorjeva vlada ohranila pri življenju. Kakšne posledice bodo nastale z novo obliko komunistične opozicije pa doslej ni mogoče natančno predvideti. V tem pogledu pa že sedaj mnogi domijo, da bo ta vlada mogla ostati na oblasti.

V sredo, 24. t.m., je bil po vsej državi dan boja in mobilizacije, ki so ga proglasile sindikalne organizacije CGIL, CISL in UIL. Sindikati so se odločili za takšno obliko protesta proti vladni gospodarski politiki, ker se njihova vodstva niso mogla sporazumeti o proglasitvi splošne stavke. Tu je treba opo-

zoriti, kako v samih vrhovih sindikatov ni polnega soglasja, kar zadeva stališče, ki naj ga sindikalne organizacije zavzamejo do najnovejših vladnih odlokov. Poleg tega je treba upoštevati, da tudi v sindikalni bazi nekaj vre, kar med drugim potrjuje dejstvo, da so po nekaterih mestih delavci izžvižgali svoje sindikalne voditelje. Ljudje, ki niso natanko poučeni o vseh podrobnostih političnega in sindikalnega življenja, preprosto ugotavljajo, da je država zašla v hudo gospodarsko krizo, ki jo najbolj občutijo revni sloji. Zato se postopno širi prepričanje, da so za sedanje stanje v državi odgovorni ne samo vlada, temveč tudi opozicije in celo sami sindikati. Preprosti ljudje namreč ne morejo pozabiti, da so bili sindikalni voditelji še do pred kratkim prvi in zelo vplivni sobesedniki sedanjega vlada. Dan boja in mobilizacije, ki je bil prejšnjo sredo prav gotovo pomeni odločen protest proti dosedanji vladni gospodarski politiki, a ga hkrati moremo tudi tolmačiti kot znak določene zmede in določene omahljivosti vseh glavnih sindikalnih zvez.

To vsekakor nestabilno politično ozračje pa nikakor ne more koristiti sedanjemu gospodarskemu stanju v državi, ki bi nujno terjalo vrsto odločnih in hitrih ukrepov in tudi nekaj političnega tveganja. Nič čudnega ni zato, če so se v zadnjem času čedalje bolj pogosto začeli pojavljati v tujem tisku članki, ki pesimistično gledajo na nadaljnji razvoj dogodkov v Italiji. Takšna črnogledost je verjetno pretirana, kajti ne smemo pozabiti na znano in preizkušeno iznajdljivost italijanskega naroda, ki je Italijo že večkrat v zgodovini rešila iz marsikaterih zagat.

KMALU BO ODZVONIL PETROLEJU

Izraelski fizik Peter Rudman dela preizkuse z vodikom kot novim pogonskim sredstvom namesto petroleja. Vodik naj bi poganjal avtomobile in industrijske motorje. Ker sta tehnologija in fizika v Izraelu na zelo visoki stopnji, morda celo višji kot v Združenih državah, si lahko od teh preizkusov veliko obetamo. Izraelci so učinkoviti, če se česa lotijo. Eden izmed problemov, ki jih bo treba pri tem rešiti, je ta, kako poceniti vodik. Rudman meni, da bo rešil ta problem v nekaj letih. O uspehu niti malo ne dvomi. Rudman je profesor za fiziko na tehnični visoki šoli v Hajfi. Če se mu preizkus posreči, bo kmalu odzvonilo petroleju kot pogonskemu in izsiljevalskemu sredstvu, rešen pa bo tudi problem onesnaženja zraka zaradi petrolejskih plinov.

Vljudno prosimo, da plačate naročnino. Tega ne smatrajte za neprijetno dolžnost ali za miloščino, ki jo date našemu slovenskemu tisku, ampak za izraz vzajemnosti z listom, ki skuša hrabro opravljati svojo dolžnost na naši narodni fronti v boju za obstoj in pravice naše manjšine.

FOTOGRAFIRANJE STOPINJE SNEŽNEGA ČLOVEKA

Pred dnevi se je raznesla vest, da je mlada Nepalka, ki je pasla na pašniku visoko v himalajskem pogorju goveda »yak«, videla snežnega človeka, ki je napadel čredo in ubil pet yakov. V mehki zemlji je pustil stopinje, ki jih je zdaj fotografirala tudi policija. Dolge so 26 cm, široke pa 11. Vendar je še najbolj verjetno, da gre za neke vrste belih medvedov, ki živijo na Himalaji.

S TRŽAŠKEGA

ŠTUDIJSKI DNEVI

Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici (SKAD) vabi člane in prijatelje k počitniškim študijskim dnevom od 16. do 30. avgusta v Jožefovem počitniškem domu v Žabnicah.

Predavanja v obliki okrogle mize bodo obsegala teme »Nekdanja pota — nove smeri (prof. Bednarik). »Načelo v ljubezni (pisatelj Pavle Zidar). Razgovor o delovanju SKADA ob 20-letnici ustanovitve.

Kdor se namerava teh dni udeležiti, naj se čimprej prijavi pri katerem koli društvenem odborniku ali odbornici.

UDELEŽENCEM ŠTUDIJSKEGA TEDNA NA POHORJU

Članom Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu, ki se bodo od 11. do 17. avgusta udeležili študijskega tedna v Železničarskem domu na Pohorju, nudimo nekaj informacij, ki jim utegnejo koristiti.

Potnikom z vlakom: Vlak odpelje iz Trsta ob 8.10. V Ljubljani pred kolodvorom dobite vsako uro avtobus za Maribor. Izpred kolodvora v Mariboru odpelje avtobus na Pohorje ob 11.45 in ob 16.45 (po jugosl. času). Potniki z avtomobilom pri vasi Hoče (7 km pred Mariborom) obrnejo na levo. Telefonska številka Železniškega doma je 7227 - 7228.

Shod vseh udeležencev v počitniškem domu je ob 18. uri (jug. čas).

Ne pozabite prinesiti s seboj toplo obleko.

Iz Goriške

RAZHOD V KRIZI

Goriški občinski svet je v ponedeljek zaključil svoja predpočitniška zasedanja. V tej dobi je imel zelo živahno delovanje. Župan je skliceval seje odbora in sveta po enkrat in tudi dvakrat na teden.

Občinski možje se bodo sestali zopet v začetku septembra.

Na zadnji seji je svet sklenil, da se bo z začetkom prihodnjega leta podražilo odnašanje smeti za sto odstotkov.

Jedro zadnjih razprav pa je bila ostavka predstavnika SDZ na mesto odbornika za osebe in tako tudi izstop Slovenske demokratske zveze iz sklopa občine levosredinske Zveze je po svojem predstavniku prof. Bratinu ponovno izjavila, da je bil odstop dr. Damijana Paulina iz občinskega odbora posledica zadržanja mestnega odbora pri razlaščenju slovenskih zemljišč v štandrežu na škodo celovitosti naše etnične skupnosti v tem okraju. Pravilno je dodal, da občinski odbor ni držal obljub, ki jih je sprejel v začetku ob načrtovanju mejnih infrastruktur na štandreškem ozemlju. Obljubam niso sledila dejanja.

Župan je obžaloval stališče SDZ in je poudaril, da želijo večinske stranke zagotoviti slovenski manjšini vse pravice, ki jih zdaj uživa.

Na to dvomno ugotovitev se vprašamo, ali samo te? In tiste, do katerih naša skup-

nost še ni prišla, in jih je še mnogo, ali se o teh sploh ne govori več?

Župan De Simone je še cinično pripomnil, da so pred časom glasovale za postavitev avtoporta in nujne zemljiške razlastitve pri štandrežu vse levosredinske stranke in tudi Slovenska demokratska zveza.

Socialistični predstavnik Dellago je priredil še svoj poper, češ da je bila prisotnost Slovenske demokratske zveze v večinskem sklopu samo ovira za dejavnost v korist celotne skupnosti.

V tem objemu se je seveda znašel tudi misin Pedroni.

Na koncu seje je vseh 26 odbornikov in svetovavcev soglasno sprejelo odstop dr. Paulina,

Doberdob

ČESTITAMO

Pred kratkim je na tržaški univerzi doktorirala iz biologije naša vaščanka Danijela Ferfolja, por. Gergolet. Dosegla je odličen uspeh. Odlikovala se je tudi na goriškem liceju.

Kljub študiju in družini je vneta delovala tudi pri naših prosvetnih organizacijah.

Novi doktorici čestitamo in ji želimo še dosti uspehov!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Važnost narečnih besed

V skrbi za slovnično ureditev in poenotenje slovenskega knjižnega jezika so naši jezikoslovci posvečali v preteklosti glavno skrb slovničnim vprašanjem, abecedi (z zloglasnimi »abecednimi vojnami« med njimi), izreki, in tako dalje. In ker jim je šlo zato, da bi čimprej »izobrazili« slovenski jezik ter ga napravili sposobnega za salonsko konverzациjo ter izpodrinili nemščino, niso imeli časa — tako se jim je vsaj zdelo — da bi izbirali besede iz narečij, temveč so si rajši kar sposojali neštete besede iz drugih slovanskih jezikov in iz starocerkvene slovenščine.

Vendar pa je zdaj, ko ni več strahu za enotnost slovenskega knjižnega jezika in s tem narodne zavesti, nastopil čas, da okrepimo slovenščino s slovenskim besedjem in razširimo njen besedni sklad z besedami iz slovenskih narečij. Naša narečja so polna lepih starih besed, ki so ostale doslej izključene iz knjižne slovenščine. Med njimi je mnogo takih, ki bi lahko nadomestile tuje izposojenke ali umetne skovanke, ki so pogosto smešne in predolge, na primer »samokolnica«. Dvomimo, da naši delavci ali kmetje kdaj pri svojem delu uporabijo to besedo, ki že od daleč diši po slavističnem kabinetu. Naši ljudje pa poznajo za isto pripravo več starodavnih domačih besed, npr. šajterga. Ena od teh bo prej ali slej gotovo izrinila samočolnico tudi iz knjižnega jezika.

Poleg tega je ostalo besedje knjižne slovenščine doslej iz zgodovinskih in političnih vzrokov (ker se je ta oblikovala predvsem na Kranjskem kot osrednji slovenski deželi) omejeno le na osrednja slovenska narečja. Mislimo pa, da je prišel čas, da tudi obrobna slovenska narečja doprinesejo svoj delež k besednemu zakladu knjižnega jezika, v skladu z vedno močnejšim vraščanjem obrobni dežel v slovensko narodno-politično in kulturno celoto. Ta proces je nujen, če nečemo, da bodo dobili slovenski ljudje v obrobni deželah, na Primorskem, Ko-

roškem, na vzhodnem Štajerskem, v Slovenski in Beli krajini občutek, da so kot Slovenci manj vredni od prebivalcev osrednje Slovenije in da so njihova narečja manj slovenska. Razen tega je treba napraviti knjižno slovenščino bolj polnokrvno, življenjsko in ljudsko, ne pa da imajo ljudje občutek, da jim je odmaknjena, preveč umetna in »drugačna«, tako da se je morajo učiti kakor tujega jezika. Dovolj je poslušati negotovo jecljanje naših ljudi, kadar so prisiljeni govoriti v knjižni slovenščini, in opazovati

neprijetno zadrego, v kateri se znajdejo pogosto celo izobraženci v intervjujih po radiu in televiziji ali v javnih govorih, ker občutijo preveliko razliko med knjižno slovenščino in ljudskim govorom.

Zaradi vsega tega bi bilo dobro in potrebno, da bi začeli zbirati besedja naših narečij, zlasti tudi primorskih v zamejstvu, da bi z njim prispevali k pozitivni knjižni slovenščini in k njenemu bogastvu. Poleg tega se skriva v narečnih besedah marsikaj, kar je ostalo doslej prezrto in kar bi osvetlilo mnoge stvari v slovenski jezikovni in kulturni zgodovini. Pomenilo bi lep doprinos k materialu, ki ga mora raziskati slovensko jezikoslovje. Mnogi poklici danes izumirajo, mnoga orodja so zaradi moder-

fj

(Dalje na 8. strani)

Marijan Zadnikar: »Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti«

Mohorjeva družba v Celju je izdala med svojimi knjigami za letošnje leto tudi delo znanega umetnostnega zgodovinarja Marijana Zadnikarja »Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti«. Kakor smo veseli, da je ta knjiga izšla, nam je žal, da je bila izdana v tako skromni obliki. Sicer ni mogoče reči, da je knjiga v pogledu tiskarske opreme zanemarljiva ali pretirano skromna, vendar pa bi radi imeli tako delo v odlični opremi in to glede na njegovo resnično važnost. Priznati pa je treba, da je založba storila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi napravila knjigo kar najbolj prikupno in reprezentativno, zato je tiskana na zelo finem papirju, kjer pridejo fotografije dobro do izraza. Le ovitek je preveč temen, kar mračen, to pa gotovo ni v skladu z vsebino.

Avtor je napisal knjigi krajši uvod, v katerem pravi med drugim: »Ko me je Mohorjeva družba povabila, naj bi za njeno knjižno zbirko napisal knjigo o naših zgodovinskih in umetnostno najpomembnejših cerkvah, ki sodijo torej med naše velike kulturne spomenike, sem bil tega povabila sicer vesel, a hkrati malce v

zadregi. Vesel zaradi priznanja in zaupanja, ki mi ga je s tem povabilom izkazala. Majhna zadrega pa je bila v tem, kako naj se zahtevnega dela lotim. Zastavljal sta se mi vprašanji: kaj in kako? Kaj — to pomeni, da je bilo treba izbrati tiste naše vrhunske spomenike, ki zaslužijo, da jih označimo tako. To pa ni tako preprosto, če vemo, da je danes v Sloveniji neka 2500 cerkvā. Drugo vprašanje pa je bilo, kako se lotiti obsežne snovi, da bi prišlo do veljave vse lepo in zanimivo, kar bi človek rad povedal in pokazal bralcu. Taka knjiga namreč ne more biti niti topografski opis niti katalog ali inventar naših nacionalno pomembnih umetnostnih spomenikov sakralnega značaja. S to knjigo želim na poljuden način, v preprosti in vsakomur razumljivi besedi prikazati bralcu, kateri in kakšni so tisti cerkveni spomeniki v Sloveniji, ki so se ob prizadevnih raziskavah že kar treh rodov slovenskih umetnostnih zgodovinarjev in konservatorjev pokazali za najvažnejše in najcelotnejše, v sebi zaključene primerke naše starejše likovne umetnosti in arhitekture. Imenitno je pisati knjige in znanstvene razprave, ki gredo v svet ali pa tam celo izhajajo v tujih jezikih, toda večje zadovoljstvo in plačilo prinaša zavest, da bodo to knjigo po zaslugi tako udomačene in razvejane založbe brali mnogi slovenski ljudje in jo jemali v roke, kadar bi radi pozabili na sivo vsakdanjost in vsaj malo razmišljali še o čem drugem kakor o pehanju za minljivimi dobrinami. Tudi ti spomeniki so del našega duhovnega bogastva. Ohranjajmo jih, da ne bi oskrunili spomina na svoje dede in pozabljali na svojo zgodovino! Prav iz nje se namreč še vedno lahko duhovno hranimo in marsičesa naučimo.«

Mislino, da je Marijan Zadnikar sem s temi besedami najlepše označil in predstavljal svojo dragoceno knjigo, ki se človeku najbolj prikupi in jo tem bolj vzljubi, čim dalje jo prebira. Tu ne moremo podrobno navajati njene vsebine saj bi morali spregovoriti o blizu šestdesetih cerkvah širom republike Slovenije. Izreči moramo le obžalovanje, da ni prikazal takih cerkvenih arhitektonskih in umetnostnih spomenikov z vesoljne slovenske zemlje, to se pravi tudi iz slovenskih krajev na tej strani meje, na Koroškem in v Porabju. Morda je imel za to svoje vzroke. Vsekakor pa bi želeli, da bi v kakih novi publikaciji zadelal to vrzel in spregovoril morda še o tistih cerkvenih umetnostnih spomenikih, ki so bili uničeni v zadnji vojni, po njej ali kdaj poprej, saj je tudi takih vse polno.

Ekumenski zbornik 1973

Čedno opremljen zbornik, ki šteje 136 strani, je izšel v založbi Slovenskega ekumenskega sveta, uredili pa so ga Stanko Janežič, France Perko in Jože Vesenjāk. Opremil je Peter Požauko.

Mariborski pomožni škof Vekoslav Grmič ji je napisal kratek uvod z naslovom »Trajen opomin«, v katerem navaja v odgovor na vprašanje, kako je moglo priti nekoč do tega, da so se kristjani razšli in potem krenili po različnih potih naproti istemu cilju, ki je Kristus, tole spoznanje: »Čim dalje stran od Kristusa se odvíja življenje kristjanov, tem večja je nevarnost za njihovo enotnost, kakor jo je želel Ustanovitelj Cerkve.« Kratek uvod uredništva pa ugotavlja, da Slovenci nedvomno premalo poznamo zahodne nekatoliške Cerkve. Nekam odmaknjene so nam in tuje, čeprav smo bili v zgodovini delno povezani z njimi, danes pa pogosto vsaj slišimo ali beremo o njih. Nekoliko nas nanje spominjajo naši prekmurski evangeličani, katerim je bil posvečen zbornik 1971.

Sledi razprava »Zgodovinsko ozadje reforma-

cije«, ki jo je napisal France Perko. V njej podaja pregled nad vzroki in povodi, ki so povzročili nastanek protestantskih gibanj in Cerkvā (saj, kot znano, ni šlo za enoten pojav). Posrečilo se mu je, da je v zgoščenih oblikah povedal vse bistveno. Jože Rajhman piše o nastanku luteranstva in njegovem nauku, Stanko Janežič pa na kratko o takoiimenovani Reformirani Cerkvi, ki ji je začrtal pot Kalvin, itd.) Janez Vodopivec piše o anglikanski Cerkvi, Stanko Janežič pa je prispeval tudi pregled nad avtonomnimi verskimi gibanji, kot so menoniti, baptisti, kvekerji, metodisti, mormoni, armada odrešenja, adventisti, priče Jehova, starokatoličani in binkoštniki. O teh ločinah mnogokrat slišimo, vendar pa le malokdo ve o njih kaj bolj natančnega. Vekoslav Grmič podaja pregled nad »ekumenizmom v času teološkega pluralizma«, Jože Rajhman pa nad novimi pogledi na protestantizem. Sledijo razni informativni članki o ekumenskih pojavih pri Slovencih in drugod ter kronika ekumenskega gibanja. Ni potrebno še posebej poudarjati pomena tega zbornika v današnjem času gibanja za krščansko enotnost.

Sodobno kmetijstvo

Uspešen obračun cvetlične razstave v Padovi

Mesto tržaške je zavzela cvetlična razstava v Padovi

Dve razstavi sta zadostovali, da se je cvetlična razstava v Padovi, ki jo prirejajo vsako drugo leto v prvih dneh maja, v polni meri uveljavila doma in na tujem. Cvetlične razstave so res privlačne, toda osnova padovske razstave je bila v naslonitvi na »prodajne« cvetlice, to je na rezano cvetje in lončnice znanih in manj znanih, vključno redkih eksotičnih vrst. Ob tem ne moremo brez grenkobe ugotoviti, da je cvetlična razstava v Padovi zavzela v bistvu mesto, ki jo je imela tržaška, ki jo je pred dobrimi desetimi leti razvil in vpeljal Bruno Natti (ki pa se je zaradi nekaterih drugih nesrečnih pobud zameril politikom, ki so ga potem pustili na cedilu in z njim pomembno tržaško cvetlično razstavo). Res je, da leži Padova bolj središčno nasproti glavnim cvetličarskim pridelovalnim področjem v državi, toda nedvomno bi primerna specializacija tržaške (in na tej poti je že bila) cvetlične razstave, ki je povrh imela primerne prostore v pomorski postaji, tudi pripomogla k njenemu dokončnemu prodoru, ne glede na to, ali bi kako drugo mesto, kot ravno Padova, tudi začela s prirejanjem cvetličnih razstav. Tržišče je veliko, možnosti velike, zlasti če pobude slonijo na dobri organizaciji in če jih vodijo aktivni in iznajdljivi ljudje.

Na drugi strani je bilo tudi pričakovati, da se bo Padova, ki ima veliko in močno cvetličarsko zaledje, slej ali prej posvetila temu področju. V petih dneh, kolikor je trajala razstava, smo videli vsa najpomembnejša italijanska cvetličarska podjetja in mnoga iz tujine (iz Avstrije, Belgije, Francije,

Velike Britanije, Grčije, Irske, Jugoslavije, Luksemburga, Zvezne republike Nemčije, Holandske in Švice, pa tudi iz Irana.

Razstava je pritegnila tudi pozornost cvetličarjev iz naše dežele, katere je zastopalo Deželno združenje cvetličarjev.

Zelo uspešen nastop deželnega združenja cvetličarjev in nagrade ter priznanja arh.

Kokorovcu in dr. Vremcu

Za Deželno združenje cvetličarjev, ki združuje najpomembnejša cvetličarska podjetja naše dežele so paviljon uredili arhitekta M. Kokorovec iz Trsta in R. Ruggiero iz Padove ter vrtni oblikovalec dr. V. Vre-

mec iz Trsta. Združenje je dobilo nagrado padovskega velesejma ter eno izmed petih »Goethejevih palm«, ki jih podeljujejo najboljšim razstavljalcem. Prej omenjeni oblikovalci paviljona predstavnikov dežele Furlanije - Julijske krajine pa so neposredno dobili še plaketo Pokrajinske turistične ustanove iz Padove za svojo moderno zasnovo pri ureditvi paviljona in razporeditvi visokokakovostnih rastlin. Žirija je kot je razbrati v štev. 5. cvetličarske strokovne revije *Il Floricoltore* pri ocenjevanju deleža raznih oblikovalcev ter razstavljalcev poudarila predvsem nov prijem in zasnovu pri kolektivni predstavitvi rastlin in cvetic, ki ohranja in ovrednoti lastnosti posameznih rastlin. Prav po zaslugi naših strokovnjakov je lahko žirija ugotovila napredek pri estetski predstavitvi lepotnih rastlin in cvetic, ki je bil dosežen na II. padovski cvetlični razstavi.

»SLOVENEK SEM«

(Nadaljevanje s 3. strani)

Snoj, Jolka Milič, Janko Messner, Nada Gabrovič, Vladimir Gajšek, Dragan Flisar, dr. Fran Vatovec in drugi. Iz knjige je dobro razviden dramatičen položaj Slovencev na Koroškem, ki naglo pelje do popolne zaustavitve koroškega slovenstva ali do eksplozije, pa tudi nič kaj razveseljivi položaj Slovencev na Madžarskem; razmere pri nas so nedvomno boljše, a da niso zadovoljive, smo lahko dovolj slišali med drugim iz referatov na manjšinski konferenci, ki so podali bolj strnjen pregled nad stanjem pri nas.

Ob tej knjigi se mora človek nujno zamisliti in sprejeti ga spoznanje, da je slovenstvo danes ne glede na narodnostno plat predvsem moralna kvaliteta: Slovenec biti ni lahko. To ni združljivo s pasivnostjo, vdanostjo v usodo, s kapitulantstvom, z miselno

lenobo, z oportunizmom, s sodelovanjem za ceno umika lastnih narodnih zahtev, z nezavednostjo, s strahopetnostjo, z nezavednostjo, z moralno revščino. Biti Slovenec pomeni živeti zavestno, aktivno, ponosno, v opoziciji. To pomeni boj za lastne narodne pravice in za pravice vseh zatiranih narodov; pomeni biti občutljiv in imeti razumevanje za vse, posameznike, manjšine in narode, katerim se godijo krivice. Pomeni biti nujno zainteresiran za politično dejavnost, ker na tem terenu se je treba predvsem boriti; pomeni plavati proti toku oportunizma, brezbriznosti, pasivnosti, miselne in moralne lenobe; pomeni živeti polno, borbena življenje in razvijati svoje človeške kvalitete in svojo osebnost. Slovenec biti pomeni in mora pomeniti biti odprt do vseh, biti pripravljen sodelovati pri vseh pozitivnih pobudah, a imeti pogum upreti se krivicam in zatiranju, pa naj je naperjeno proti nam samim ali proti drugim. A predvsem smo seveda dolžni, da se borimo proti krivicam, ki se godijo našemu lastnemu narodu. S tem se že borimo tudi proti krivicam, ki se godijo drugim zatiranim ali zapostavljenim manjšinam. Samo s tako miselnostjo bomo obrnili kolo zgodovine tudi na Koroškem — ker ga moramo obrniti. In gotovo ga bomo. Prej ali slej bo prišel čas za to.

Carastus

—o—

Slovenska skupnost...

(Nadaljevanje s 4. str.)

dem, ki so najbrž ekonomsko na boljšem. Zemljo naj se razlasti tam, kjer so veleposestniki, ne pa pri nas, kjer jih dejansko ni. Poleg tega nam je zemlja potrebna tudi z narodnostnega stališča, saj je narod brez zemlje veliko šibkejši v svojem boju za obstoj. V zameno za vso imovino, kar smo jo kot Slovenci zgubili v povojni dobi, nismo dejansko prejeli ničesar enakovrednega. Zato je Slovenska skupnost, je zaključil svoj poseg v deželni zbornici svetovalec Štoka, bila vedno in bo vedno proti vsakršnemu razlaščenju slovenske zemlje, in to tudi v taki obliki, kot jo predvideva zakon št. 865, ki ga je deželni odbor osvojil v zakonu za zidavo novih stanovanjskih blokov, oziroma hiš.

Vinska razstava v Velikem Repnu

Ob koncu preteklega tedna je bila v Velikem Repnu pokrajinska razstava domačih vin, ki je privabila — delno tudi zaradi pestrega zabavnega programa v zvezi z njo in zaradi lepega vročega vremena — lepo število ljudi iz Trsta in okolice. Želeli so se ohladiti v prijetnem čistem zraku in hladu pod gozdnatimi griči v prijetni senci na dvoriščih naših kraških gostiln in seveda oň pokušanju izbranih »kapljic«.

V zvezi z vinsko razstavo je bil v sobotno dopoldne pogovor za okroglo mizo o »Kmetijstvu in šoli«. Govorili so predstavnik deželne ustanove za kmetijstvo ERSA, De Biasio, predstavnik pokrajinskega kmetijskega nadzorstva dr. Vremec, strokovnjak Kmečke zveze Bukavec in zastopnik Zveze neposrednih obdelovalcev Edi Žerjal. Sledila je razprava, ki jo je vodil šolski nadzornik Fidenzi. Ta je med drugim obljubil ustanovitev kmetijskih tečajev za učitelje in profesorje, če bodo na razpolago denarna sredstva.

Na letošnji pokrajinski vinski razstavi je razstavljalo 42 vinogradnikov, ki so pokazali 22 vzorcev belega in 15 vzorcev črnega vina ter 12 vzorcev terana. V nedeljo popoldne so v gostilni Škabar nagradili razstavljavce najboljših vin. Za teran so bili nagra-

jeni: Emil Škabar iz Repna 5 (s plaketo odborništva za kmetijstvo), Roman Purič, Repen 13 (pokal repentaborske občine), Emil Purič, Repen 15 (srebrni pokal Tržaške hranilnice), Stanko Ravbar, Repen, 2 (pokal nabrežinske občine) in Alojz Milič, Repen 49 (Pokal Slovenske kulturno gospodarske zveze).

Nagrade za bela vina so dobili: Alojz Debelis, ul. Ventura 29 (plaketa tržaške občine), Andrej Hervat, Boršt 36 (pokal deželne odbora), Josip Scheriani iz Milj 20 (pokal tržaške občine), Mario Smotlak, Mačkolje 55 (pokal miljske občine), in Luigi Bartolin, Lazaret 95 (pokal Kreditne blagajne).

Za črna vina so bili nagrajeni Almiro Gabrovec, Mavhinje 10 (plaketa odborništva za finance), Josip Scheriani iz Milj 20 (pokal ERSA), Anton Bole, Piščanci 25 (pokal dolinske občine), Mario Smotlak, Mačkolje 55 (pokal Kmečke zveze) in Giuseppe Bosich iz Milj 23 (pokal Banke Friuli).

Nagrade za posebna vina pa so dobili Josip Scheriani, Josip Radetič, Viktor Kersevan in Mario Lenardon.

Tako torej vemo, pri kom lahko dobimo najboljša vina na Tržaškem...

MAC COYEVO PLEME

JACK LONDON

14

»Naj ženejo vsega svojega prekletega... vse, kar hočejo!« je jezno dejal kapitan Davenport. »Vseeno bomo neke našli pravo podlago za našo ladjo.«

Toda položaj na ladji je postajal kritičen. Krov je bil že tako vroč, da se je zdelo, da bo buhnil iz njega plamen, če se dvigne vročina le še za nekaj stopinj. Na mnogih krajih niso ščitili mornarjev niti čevlji z debelimi podplati in morali so hitro stopati sem in tja, da si niso opekli nog. Dim je postajal gostejši in je še bolj žgal v oči. Vsi na krovu so imeli vnete oči in so kašljali ter se davili kot jetičniki. Popoldne so spustili v morje rešilne čolne in jih opremili. Vanje so naložili zadnje zavoje suhih banan in navigacijske instrumente častnikov. Kapitan je položil v veliki čoln tudi kronometer, v strahu, da lahko krov vsak hip zleti v zrak.

Vso noč je ta strah težil vse in ob prvi jutranji svetlobi so se gledali z vdrtimi očmi in pošastno blede obrazov, kakor da se čudijo, da »Pyrenees« še vedno vzdrži in da so še živi.

Kapitan Davenport je pregledoval krov, zdaj hitro korakajoč, zdaj spet v poskakujočem in nič preveč dostojanstvenem teku.

»Zdaj gre le še za ure, če ne samo za minute,« je naznanil, ko se je vrnil na zadnji krov.

Strážar je zavpil, da vidi kopno. S krova ga niso mogli videti in Mac Coy se je povzpел do košare na jamboru. Kapitan pa je izkoristil priložnost, da si je dal duška s celo vrsto sočnih kletev, ki so izražale, kako mu je pri srcu. A kletve so se mu nenadno ustavile, ko je zagledal na vodi dolgo črno črto, ki se je pojavila na severovzhodu. Ni bil vihar, ampak navadna sapa, prekinjen

pasatnik, osem točk zunaj svoje smeri, a ki je vseeno obnovil svoje delo.

»Razgrnite jadra, kapitan,« je rekel Mac Coy, komaj se je vrnil na zadnji krov. »To je najvzhodnejši konec otoka Fakarava in bomo takoj zavili v vhod v laguno, z vedom od zadaj.«

Čez eno uro so lahko videli palme in nizko kopno tudi s krova. Občutek, da lahko »Pyrenees« vsak hip popustil v svojem odporu, je vse moril. Kapitan Davenport je bil spustil v morje tri čolne in ladja jih je zdaj vlekla za seboj, s po enim mornarjem v vsakem izmed njih, da so jih držali naražen. »Pyrenees« je plula tesno ob obali. Katere čeri, vse bele od plimavice, so bile komaj za dve navezni vrvi od nje.

»Bodite pripravljeni za preokret, kapitan,« ga je opozoril Mac Coy.

In eno minuto pozneje se je pokazala v čerih vrzel. Pokazal se je tesen prehod in onstran njega laguna, kot veliko ogledalo dolgo trideset milj in široko deset.

»Zdaj, kapitan!«

Še zadnjič so se jamborni prečniki ladje »Pyrenees«, zavrteli, ko je ladja ubogala zaokretu krmila in zavila v prehod. Komaj so povezali jadra in niti niso do konca zvili vrvi, pa so mornarji in častniki že pobegnili v paničnem strahu na zadnji krov. Nič se še ni zgodilo in vendar so čutili, da se bo vsak čas nekaj zgodilo. Niso vedeli povedati, za-

kaj. Vedeli so le, da se bo vsak čas nekaj zgodilo. Mac Coy je stopil naprej, da bi zavzel svoj položaj na ladijskem kljunu, da bi od tam pilotiral ladjo. Toda kapitan ga je zgrabil za roko in ga potegnil nazaj.

»Pilotirajte jo od tu,« je rekel. »Oni krov ni varen.«

»Kaj se dogaja?« je vprašal hip nato. »Stojimo.«

Mac Coy se je nasmehnil.

»Borimo se proti toku sedmih vozlov, kapitan,« je rekel. »S tako hitrostjo teče oseka iz tega prehoda.«

Čez nadaljnjo uro je prišla »Pyrenees« komaj za eno svojo dolžino naprej, toda veter se je okreplil in začela je hitreje napredovati.

(Dalje)

INFLACIJA IN JUGOSLOVANSKI NAFTOVOD

Gradnja jugoslovanskega naftovoda, ki bo s svojimi 729 kilometri prečkal vse državno ozemlje in bo dosegel Madžarsko in kasneje še druge vzhodnoevropske države, se bo precej podražila. Prvotno je bilo za to naložbo predvidenih 6 milijard dinarjev, ali 350 milijonov dolarjev. Na podlagi najnovejših računov pa bo treba to vsoto bržkone dvigniti za milijardo in pol dinarjev ali za 90 milijonov dolarjev. Za dvig je baje odgovorna inflacija. Pri tej naložbi sodelujejo tri velika jugoslovanska podjetja in sicer zagrebska INA, sarajevski Energoinvest in novosadska Naftagas. Med tujimi financerji pa so Madžarska, Češkoslovaška in Kuwait, ki se je obvezal za prispevek 90 milijonov dolarjev. Gradnjo bo podprla tudi Svetovna banka in nekatere petrolejske države.

Smo Slovenci res majhen narod?

(nadaljevanje s 1. strani)

žani (300.000). Dva izmed teh narodov imata lastni državi (Islandci in Luksemburžani), Estonci, Makedonci in Črnogorci imajo avtonomne republike v okviru širše države, For-orci in Ladinci uživajo popolno politično, gospodarsko in kulturno avtonomijo, ostali pa so v položaju navadnih narodnih manjšin, ali pa jim ni priznan niti tak status.

Le malo večji narodi kot slovenski (a še pred nekaj desetletji so bili nekateri izmed njih manjši) so v Evropi Albanci, Danci, Irci, Škoti, Finci, Norvežani, Hrvati, Slovaki, Litvanci, Letonci, Švicarji, Katalonci, Flamci, Valonci, Armenci, Georgijci in Moldavci. Albanci, Danci, Finci, Irci, Norvežani in Švicarji imajo lastne neodvisne države. Škoti, Litvanci in Letonci so jo imeli in imajo danes avtonomno enoto v Veliki Britaniji oziroma avtonomni republiki v Sovjetski zvezi, enako kot Armenci, Georgijci in Moldavci, Flamci in Valonci imajo dejansko federalni enoti in popolno svobodo v Belgiji, Slovaki imajo federalno republiko v okviru češkoslovaške države. Hrvati pa v Jugoslaviji. K manjšim evropskim narodom spadajo še Švedi, Holandci, Čehi, Srbi, Portugalci, Grki, Bolgari, Madžari, Romuni, Avstrijci in Belorusi. Med srednjevelike evropske narode spadajo (številčno) Poljaki, Romuni, Španci (Kastilijanci) in Ukrajinci. Takoimenovanih »velikih« narodov je v Evropi danes le pet in sicer samo Nemci (80.000.000),

Rusi (100.000.000), Angleži (40.000.000), Francozi (45.000.000) in Italijani (50.000.000). Le Nemci in Rusi se lahko po številu prebivalstva prištevajo med resnično velike narode sveta, čeprav jih po svoji gospodarski, politični, vojaški ali kulturni moči na kakem področju dosegajo ali še presegajo Angleži, Francozi, Rusi in Italijani.

Tako število nikakor ni vse. Tako je npr. Švica s svojimi pet milijoni prebivalstva v vsakem pogledu bolj važna in upoštevana kot npr. Madžarska, Romunija ali Španija, da niti ne omenjamo Ukrajine, ki ima skoraj desetkrat več prebivalstva, a nima neodvisnosti in ne more samostojno posegati v mednarodno dogajanje. Majhen narod, če je samozavesten in zaveden ter zna dobro braniti svojo demokratično svobodo in neodvisnost ter upravljati svoje gospodarstvo, lahko igra v današnjem svetu neprimerno večjo in pomembnejšo vlogo kakor številčno močni narodi, ki pa so politično in predvsem gospodarsko samo v breme sebi in drugim (Indonezija, Pakistan, Kongo, Egipt, Sudan, Koreja, Tajlandija, Filipini, Španija, Portugalska, Argentina). To je odvisno predvsem od vsakega naroda samega od njegove demokratične zrelosti, izobrazbe in gospodarske naprednosti. V tem pa slovenski narod ne sme zaostajati, če se noče usodno oslabil. Majhen narod bi postal Slovenci šele takrat, ko bi odstopili od tekmovanja z najboljšimi in se resignirano uvrstili v množico zaostalih.

Važnost narečnih besed

(Nadaljevanje s 6. strani)

ne tehnike že pozabljen ali zdaj tonejo v pozabljenje, enako besede za razne posode, opravila, kose oblek, hišno opremo, živali, rastline, vremenske razmere in tako dalje. Vse to bi bilo treba zbrati in ohraniti. Tega dela ni mogoče prepustiti zgolj strokovnjakom, ker jih je premalo in ga ne zmorejo. Če pride kak jezikoslovec v kak kraj z namenom, da bi zbral staro besedje ali narečne značilnosti, se lahko mudi tam dve-tre dni in pride v stik le z majhnim številom ljudi. Dejstvo pa je, da se narečja spreminjajo od vasi do vasi in da so vsa enako važna.

Stare narečne besede naj bi zapisoval vsakdo, kdor more, predvsem pa seveda dijaška mladina; a tudi kmetje in delavci, gospodinje in dekleta naj bi vrgli na papir v poseben zvezek vsako zanimivo besedo, ki se je spomnijo; in naj zraven napišejo, kaj pomeni, katero orodje, za kaj je služilo in podobno. Napišejo naj besedo tako, kakor so jo izgovarjali, ne v knjižnem pravopisu. Prej ali slej se bo našla ustanova, ki bo to gradivo zbrala in ga ovrednotila.

Samo tako bo postala in ostala knjižna slovenščina zares slovenska in ljudska.